

Pleidleisiau a Thrafodion – Y Cyfarfod Llawn

Lleoliad y cyfarfod:

Y Siambr – Y Senedd

Dyddiad y cyfarfod:

Dydd Mercher, 3 Gorffennaf 2019

Amser y cyfarfod: 13.30

Gellir gwyllo'r cyfarfod ar [Senedd TV](#) yn:

<http://senedd.tv/cy/5671>

220(v3)

---

1 Cwestiynau i'r Gweinidog Addysg

Dechreuodd yr eitem am 13.30

Tynnwyd cwestiwn 1 yn ôl. Gofynnwyd cwestiynau 2-10. Gwahoddodd y Llywydd lefarwyr y pleidiau i ofyn cwestiynau i'r Gweinidog ar ôl cwestiwn 3.

2 Cwestiynau i'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

Dechreuodd yr eitem am 14.17

Gofynnwyd cwestiynau 1-2, 4-5 a 7-9. Tynnwyd cwestiynnau 3 a 6 yn ôl. Atebwyd cwestiwn 1 gan y Dirprwy Weinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol.

Gwahoddodd y Llywydd lefarwyr y pleidiau i ofyn cwestiynau i'r Gweinidog ar ôl cwestiwn 2.

3 Cwestiynau Amserol

Ni dderbyniwyd unrhyw Gwestiynau Amserol.

4 Datganiadau 90 Eiliad

Dechreuodd yr eitem am 15.02

Gwnaeth **Huw Irranca-Davies** ddatganiad am bythefnos y Cwmniau Cydweithredol, sy'n digwydd rhwng 24 Mehefin a 7 Gorffennaf.

Cynulliad
Cenedlaethol
Cymru

National
Assembly for
Wales

Gwnaeth **Mike Hedges** ddatganiad am 50 mlynedd ers gwneud Abertawe yn ddinas.

Gwnaeth **John Griffiths** ddatganiad yn dathlu Gŵyl Maendy (6 Gorffennaf), sef gorymdaith aml-ddiwylliannol a diwrnod cyfan o ddathlu diwylliant amrywiol, gan gynnwys cerddoriaeth, dawn, bwyd a diod sy'n gyfle i ddwyn gwahanol gymunedau at ei gilydd a dileu rhwystrau.

5 Dadl ar Gynnig Deddfwriaethol gan Aelod – Rheoli'r Gwasanaeth Iechyd

Dechreuodd yr eitem am 15.07

Gohiriwyd y bleidlais ar y cynnig o dan yr eitem hon tan y Cyfnod Pleidleisio.

NDM7102 [Helen Mary Jones \(Canolbarth a Gorllewin Cymru\)](#)

Cynnig bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru:

1. Yn nodi cynnig ar gyfer Bil ar reoli'r gwasanaeth iechyd.
2. Yn nodi mai diben y Bil fyddai:
  - a) sefydlu corff proffesiynol i reolwyr y GIG yng Nghymru i bennu cymwyseddau proffesiynol craidd ar gyfer rheolwyr ar bob lefel, sicrhau bod rhaglenni hyfforddiant cychwynnol priodol a rhaglenni datblygiad proffesiynol parhaus yn cael eu datblygu, a gyda'r pŵer i gymryd sancsiynau yn erbyn rheolwyr am berfformiad gwael neu anniogel;
  - b) sicrhau gwir annibyniaeth Arolygiaeth Gofal Iechyd Cymru;
  - c) gosod dyletswydd gonestrwydd cyfreithiol i fod yn berthnasol i bob gweithiwr iechyd proffesiynol gan gynnwys rheolwyr; a
  - d) sefydlu system gwyno ddilys, gadarn a thryloyw sy'n cefnogi rhieni a theuluoedd.

Cynhaliwyd pleidlais ar y cynnig:

O blaid	Ymatal	Yn erbyn	Cyfanswm
25	1	21	47

Derbyniwyd y cynnig.

Datganiad gan Ddirprwy Weinidog yr Economi a Thrafnidiaeth

Am 15.36, gyda chaniatâd y Dirprwy Lywydd, gwnaeth Dirprwy Weinidog yr Economi a Thrafnidiaeth ddatganiad byr heb rybudd am y ddamwain angheuol yn gynharach heddiw, pan fu farw dau weithiwr rheilffordd ar ôl cael eu taro gan drên yn cludo teithwyr rhwng gorsaf Parkway Port Talbot a gorsaf Pen-y-bont ar Ogwr. Ni wahoddodd y Dirprwy Lywydd unrhyw Aelodau i ofyn cwestiynau am y datganiad.

6 Dadl ar adroddiad Pwyllgor yr Economi, Seilwaith a Sgiliau – Datblygu Trafnidiaeth Cymru yn y dyfodol

Dechreuodd yr eitem am 15.38

NDM7108 [Russell George \(Sir Drefaldwyn\)](#)

Cynnig bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru:

Yn nodi adroddiad Pwyllgor yr Economi, Seilwaith a Sgiliau ar ei Ymchwiliad: Datblygu Trafnidiaeth Cymru yn y dyfodol – a [osodwyd](#) yn y Swyddfa Gyflwyno ar 2 Mai 2019.

Nodyn: [Gosodwyd](#) ymateb Llywodraeth Cymru ar 12 Mehefin 2019. [Gosodwyd](#) ymateb Trafnidiaeth Cymru ar 17 Mehefin 2019.

Derbyniwyd y cynnig yn unol â Rheol Sefydlog 12.36.

7 Dadl ar adroddiad y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg – Bagloriaeth y Dyfodol: Statws cymhwyster Bagloriaeth Cymru

Dechreuodd yr eitem am 16.27

NDM7112 [Lynne Neagle \(Torfaen\)](#)

Cynnig bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru:

Yn nodi Adroddiad y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg – Bagloriaeth y Dyfodol: Statws cymhwyster Bagloriaeth Cymru, a [osodwyd](#) yn y Swyddfa Gyflwyno ar 3 Ebrill 2019.

Derbyniwyd y cynnig yn unol â Rheol Sefydlog 12.36.

Pwynt o Drefn

Cododd Hefin David bwynt o drefn o dan Reol Sefydlog 13.10. Nid oedd o'r farn bod Michelle Brown wedi tynnu ei datganiad yn ôl pan ofynnodd y Dirprwy Lywydd iddi wneud hynny. Roedd hefyd yn pryderu nad oedd cyfraniad Michelle Brown yn adlewyrchu barn y Pwyllgor, ac nad oedd yr Aelod yn gwrando pan oedd Cadeirydd y Pwyllgor yn ymateb i'w phwyntiau.

Dyweddodd y Dirprwy Lywydd fod pryderon yr Aelod wedi'u cofnodi, a bod gan Aelodau hawl i ddefnyddio eu hamser yn ystod dadleuon i wneud cyfraniadau fel y maent yn tybio sydd orau. Dywedodd y Dirprwy Lywydd hefyd nad oedd am ddechrau galw Aelodau i drefn pan nad ydynt yn gwrando.

8 Dadl y Ceidwadwyr Cymreig – Colli Golwg

Dechreuodd yr eitem am 17.21

Gohiriwyd y bleidlais ar y cynnig a'r gwelliannau o dan yr eitem hon tan y Cyfnod Pleidleisio..

Cynhaliwyd pleidlais ar y cynnig heb ei ddiwygio:

NDM7110 [Darren Millar \(Gorllewin Clwyd\)](#)

Cynnig bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru:

1. Yn nodi:

- a) bod 111,000 o bobl yng Nghymru, ar hyn o bryd, yn byw gyda nam ar eu golwg;
- b) y rhagwelir y bydd nifer y bobl sydd wedi colli eu golwg yn cynyddu 32 y cant erbyn 2030 ac yn dyblu erbyn 2050.

2. Yn croesawu cyflwyno mesurau perfformiad newydd ar gyfer cleifion gofal llygaid.

3. Yn gresynu bod 1 o bob 3 chlaf y tybir eu bod mewn perygl mawr o golli eu golwg yn aros yn hwy na'u targed o ran amser aros ar gyfer apwyntiadau offthalmoleg.

4. Yn galw ar Lywodraeth Cymru i wneud y canlynol:

- a) bod yn gadarn wrth ddwyn byrddau iechyd i gyfrif am eu methiant i gyrraedd targedau amseroedd aros gofal llygaid a rhoi ei mesurau gofal llygaid ar waith;

b) datblygu cynllun gweithlu cenedlaethol ar gyfer offthalmoleg i sicrhau bod digon o gapasiti mewn clinigau llygaid i ddiwallu anghenion pobl Cymru nawr ac yn y dyfodol;

c) gwella'r broses o gasglu, dadansoddi a dysgu o gwynion a digwyddiadau difrifol lle mae pobl wedi colli eu golwg;

d) cyhoeddi amserlen, ar frys, ar gyfer datblygu a chyhoeddi cynllun cyflawni newydd ar gyfer gofal llygaid yng Nghymru.

O blaid	Ymatal	Yn erbyn	Cyfanswm
20	0	27	47

Gwrthodwyd y cynnig heb ei ddiwygio.

Cyflwynwyd y gwelliant a ganlyn:

Gwelliant1 – [Rebecca Evans \(Gŵyr\)](#)

Dileu popeth ar ôl is-bwynt 4a a rhoi yn ei le:

bwrw ymlaen â chyhoeddi a gweithredu'r cynllun gweithlu cenedlaethol ar gyfer yr holl sector gofal llygaid a chyhoeddi Cylchlythyr Iechyd Cymru i sicrhau bod digon o gapasiti mewn clinigau llygaid i ddiwallu anghenion pobl Cymru yn awr ac yn y dyfodol;

gwella'r broses o gasglu, dadansoddi a dysgu o gwynion a digwyddiadau difrifol lle mae pobl wedi colli eu golwg;

parhau i fwrw ymlaen â'r gwaith o weithredu'r cynllun cyflawni ar gyfer gofal llygaid yn ei flwyddyn olaf a nodi y bydd y Prif Gynghorydd Optometrig yn gweithio gyda rhanddeiliaid trwy Gymru yn ystod y misoedd nesaf i gytuno ar y camau nesaf.

Cynhaliwyd pleidlais ar welliant 1:

O blaid	Ymatal	Yn erbyn	Cyfanswm
30	0	17	47

Derbyniwyd gwelliant 1.

Cynhaliwyd pleidlais ar y cynnig wedi'i ddiwygio:

NDM7110 [Darren Millar \(Clwyd West\)](#)

Cynnig bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru:

1. Yn nodi:

- a) bod 111,000 o bobl yng Nghymru, ar hyn o bryd, yn byw gyda nam ar eu golwg;
- b) y rhagwelir y bydd nifer y bobl sydd wedi colli eu golwg yn cynyddu 32 y cant erbyn 2030 ac yn dyblu erbyn 2050.2. Yn croesawu cyflwyno mesurau perfformiad newydd ar gyfer cleifion gofal llygaid.
3. Yn gresynu bod 1 o bob 3 chlaf y tybir eu bod mewn perygl mawr o golli eu golwg yn aros yn hwy na'u targed o ran amser aros ar gyfer apwyntiadau offthalmoleg.
4. Yn galw ar Lywodraeth Cymru i wneud y canlynol:
- a) bod yn gadarn wrth ddwyn byrddau iechyd i gyfrif am eu methiant i gyrraedd targedau amseroedd aros gofal llygaid a rhoi ei mesurau gofal llygaid ar waith;
- b) bwrw ymlaen â chyhoeddi a gweithredu'r cynllun gweithlu cenedlaethol ar gyfer yr holl sector gofal llygaid a chyhoeddi Cylchlythyr Iechyd Cymru i sicrhau bod digon o gapasiti mewn clinigau llygaid i ddiwallu anghenion pobl Cymru yn awr ac yn y dyfodol;
- c) gwella'r broses o gasglu, dadansoddi a dysgu o gwynion a digwyddiadau difrifol lle mae pobl wedi colli eu golwg;
- d) parhau i fwrw ymlaen â'r gwaith o weithredu'r cynllun cyflawni ar gyfer gofal llygaid yn ei flwyddyn olaf a nodi y bydd y Prif Gynghorydd Optometrig yn gweithio gyda rhanddeiliaid trwy Gymru yn ystod y misoedd nesaf i gytuno ar y camau nesaf.

O blaid	Ymatal	Yn erbyn	Cyfanswm
38	3	6	47

Derbyniwyd y cynnig fel y'i diwygiwyd.

9 Dadl y Ceidwadwyr Cymreig – UI uchelgais y strategaeth Cymraeg 2050 o gyrraedd 1 filiwn o siaradwyr Cymraeg mewn cenedlaeth

Dechreuodd yr eitem am 17.56

Gohiriwyd y bleidlais ar y cynnig a'r gwelliannau o dan yr eitem hon tan y Cyfnod Pleidleisio.

Cynhaliwyd pleidlais ar y cynnig heb ei ddiwygio:

NDM7111 [Darren Millar \(Gorllewin Clwyd\)](#)

Cynnig bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru:

1. Yn nodi'r gefnogaeth drawsbleidiol o fewn y Cynulliad i uchelgais y strategaeth Cymraeg 2050 o gyrraedd 1 filiwn o siaradwyr Cymraeg mewn cenedlaeth.

2. Yn cydnabod bod llwyddiant y strategaeth yn ddibynnol, yn rhannol, ar:

a) creu mwy o gyfleoedd i bobl ddefnyddio a datblygu eu sgiliau Cymraeg yn y gweithle yn ogystal ag yn y gymuned;

b) argyhoeddi busnesau bod mantais fasnachol o ran hyrwyddo hunaniaeth ddwyieithog;

c) sicrhau cydbwysedd a hyblygrwydd rhwng camau deddfwriaethol ac anneddfwriaethol i gyflawni hyn, a chydnabod bod 99 y cant o fentrau Cymru yn fusnesau micro, bach, neu ganolig o ran maint;

d) nodi a darparu gwerth am arian drwy gynyddu'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle yn hytrach na chyflwyno gofynion nad ydynt yn cyflawni hyn ac nad ydynt yn cael eu hystyried yn flaenoriaeth gan siaradwyr Cymraeg.

3. Yn galw ar Lywodraeth Cymru i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cynulliad drwy ddatganiadau llafar bob chwe mis ar y cynnydd a wnaed mewn perthynas â Cymraeg 2050.

4. Yn galw ar Lywodraeth Cymru i gyflwyno adroddiad i'r Cynulliad cyn diwedd 2019 ar effeithiolrwydd ei gwaith hyrwyddo presennol o'r Gymraeg i fusnesau, ar wahân i waith Comisiynydd y Gymraeg.

5. Yn galw ar Lywodraeth Cymru i benodi rhwydwaith o hyrwyddwyr busnes Cymraeg i hybu defnyddio'r Gymraeg gan fusnesau micro, bach a chanolig eu maint.

6. Yn galw ar Lywodraeth Cymru i ystyried diwygio rôl Comisiynydd y Gymraeg ymhellach o ran caniatáu i ymchwiliadau gael eu cynnal i honiadau siaradwyr Cymraeg a'r rhai nad ydynt yn siarad Cymraeg mewn perthynas â thorri eu hawliau iaith.

O blaid	Ymatal	Yn erbyn	Cyfanswm
11	3	33	47

Gwrthodwyd y cynnig heb ei ddiwygio.

Cyflwynwyd y gwelliannau a ganlyn:

Gwelliant 1 – [Rebecca Evans \(Gwyr\)](#)

Dileu pwyntiau 2 – 6 a rhoi yn eu lle:

Yn cydnabod bod tair elfen i strategaeth Cymraeg 2050 a fydd yn ein helpu i gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg, sef:

- a) cynyddu nifer y siaradwyr drwy'r rhaglen Cymraeg i Blant / Cymraeg for Kids, y Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg gwell, a'r ymagwedd newydd tuag at addysgu Cymraeg drwy'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol;
- b) cynyddu'r defnydd dyddiol o'r iaith mewn gweithleoedd, busnesau ac yn y gymuned;
- c) darparu seilwaith cadarn ar gyfer pob cam gweithredu gan gynnwys technoleg, seilwaith ieithyddol, a sicrhau cefnogaeth y cyhoedd.

Yn dathlu bod Llywodraeth Cymru, ers lansio Cymraeg 2050, wedi gwneud cynnydd sylweddol yn y meysydd a ganlyn:

- a) cynyddu nifer y Cylchoedd Meithrin a Chylchoedd Ti a Fi er mwyn i fwy o blant gael cychwyn ar eu taith i addysg cyfrwng Cymraeg;
- b) symud o asesu'r galw am addysg cyfrwng Cymraeg i greu'r galw amdani, er mwyn cynyddu nifer y siaradwyr drwy'r Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg;
- c) lansio Cynllun Gweithredu Technoleg Cymraeg newydd sy'n nodi gweledigaeth i sicrhau bod y Gymraeg ar gael yn hawdd ym maes technoleg;
- d) cyllido'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol i ddarparu'r cynllun Cymraeg Gwaith / Work Welsh er mwyn datblygu sgiliau Cymraeg gweithwyr mewn sectorau a dargedir, gan gynnwys y sector prentisiaethau;
- e) darparu bron £60 miliwn o gyllid cyfalaf ar gyfer y blynyddoedd cynnar, addysg ac ar gyfer ailwampio Neuadd Pantycelyn a chyfleusterau'r Urdd yng Nglan-llyn a Llangrannog;
- f) cyllido 14 Swyddog Busnes ledled Cymru i gynnig cyngor a dulliau ymarferol i helpu busnesau i ddefnyddio mwy o Gymraeg. Caiff llinell gymorth ei lansio'n fuan i roi

gwybodaeth am y Gymraeg, i gyfeirio pobl at gymorth gyda'r Gymraeg, ac i ddarparu cyfieithiadau cryno;

Yn dathlu bod Llywodraeth Cymru wedi cyfrannu'n frwdfrydig at Flwyddyn Ryngwladol y Cenedloedd Unedig ar gyfer Ieithoedd Cynhenid, a hynny fel platfform i ddathlu Cymru fel cenedl ddwyieithog agored.

[Cynllun gweithredu technoleg Cymraeg](#)

Cynhaliwyd pleidlais ar welliant 1:

O blaid	Ymatal	Yn erbyn	Cyfanswm
27	3	17	47

Derbyniwyd gwelliant 1.

Gan fod gwelliant 1 wedi'i dderbyn, cafodd gwelliannau 2 a eu dad-ddethol.

Cynhaliwyd pleidlais ar y cynnig fel y'i diwygiwyd:

NDM7111 [Darren Millar \(Gorllewin Clwyd\)](#)

Cynnig bod Cynulliad Cenedlaethol Cymru:

1. Yn nodi'r gefnogaeth drawsbleidiol o fewn y Cynulliad i uchelgais y strategaeth Cymraeg 2050 o gyrraedd 1 filiwn o siaradwyr Cymraeg mewn cenedlaeth.
2. Yn cydnabod bod tair elfen i strategaeth Cymraeg 2050 a fydd yn ein helpu i gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg, sef:
  - a) cynyddu nifer y siaradwyr drwy'r rhaglen Cymraeg i Blant / Cymraeg for Kids, y Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg gwell, a'r ymagwedd newydd tuag at addysgu Cymraeg drwy'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol;
  - b) cynyddu'r defnydd dyddiol o'r iaith mewn gweithleoedd, busnesau ac yn y gymuned;
  - c) darparu seilwaith cadarn ar gyfer pob cam gweithredu gan gynnwys technoleg, seilwaith ieithyddol, a sicrhau cefnogaeth y cyhoedd.
3. Yn dathlu bod Llywodraeth Cymru, ers lansio Cymraeg 2050, wedi gwneud cynnydd sylweddol yn y meysydd a ganlyn:

- a) cynyddu nifer y Cylchoedd Meithrin a Chylchoedd Ti a Fi er mwyn i fwy o blant gael cychwyn ar eu taith i addysg cyfrwng Cymraeg;
- b) symud o asesu'r galw am addysg cyfrwng Cymraeg i greu'r galw amdani, er mwyn cynyddu nifer y siaradwyr drwy'r Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg;
- c) lansio Cynllun Gweithredu Technoleg Cymraeg newydd sy'n nodi gweledigaeth i sicrhau bod y Gymraeg ar gael yn hawdd ym maes technoleg;
- d) cyllido'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol i ddarparu'r cynllun Cymraeg Gwaith / Work Welsh er mwyn datblygu sgiliau Cymraeg gweithwyr mewn sectorau a dargedir, gan gynnwys y sector prentisiaethau;
- e) darparu bron £60 miliwn o gyllid cyfalaf ar gyfer y blynyddoedd cynnar, addysg ac ar gyfer ailwampio Neuadd Pantycelyn a chyfleusterau'r Urdd yng Nglan-Ilyn a Llangrannog;
- f) cyllido 14 Swyddog Busnes ledled Cymru i gynnig cyngor a dulliau ymarferol i helpu busnesau i ddefnyddio mwy o Gymraeg. Caiff llinell gymorth ei lansio'n fuan i roi gwybodaeth am y Gymraeg, i gyfeirio pobl at gymorth gyda'r Gymraeg, ac i ddarparu cyfieithiadau cryno;
4. Yn dathlu bod Llywodraeth Cymru wedi cyfrannu'n frwdfrydig at Flwyddyn Ryngwladol y Cenhedloedd Unedig ar gyfer leithoedd Cynhenid, a hynny fel platfform i ddathlu Cymru fel cenedl ddwyieithog agored.

O blaid	Ymatal	Yn erbyn	Cyfanswm
27	11	9	47

Derbyniwyd y cynnig fel y'i diwygiwyd.

10 Cyfnod pleidleisio

Dechreuodd yr eitem am 18.20

11 Dadl Fer

Dechreuodd yr eitem am 18.24

NDM7067 [Jack Sargeant \(Alun a Glannau Dyfrdwy\)](#)

Camau at Wleidyddiaeth Garedicach: Cynllun ar gyfer creu cymunedau caredicach ledled Cymru

Crynodeb o Bleidleisiau

Daeth y cyfarfod i ben am 18.44

Cynhelir Cyfarfod Llawn nesaf y Cynulliad am 13.30, Dydd Mawrth, 9 Gorffennaf 2019